

СТАНОВИЩЕ ОТНОСНО ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Във връзка с предложения законопроект за изменение и допълнение на Закона за въвеждане на еврото в Република България (ЗИД ЗВЕРБ), който ще се разглежда на 22.07.2025 г. в Комисията по бюджет и финанси в Парламента, с оглед изключително краткия срок за реакция Сдружение за модерна търговия (СМТ) представя следното принципно кратко становище. СМТ ще подаде допълнително разширена позиция.

1. Общи слабости на ЗИД ЗВЕРБ и избрания подход

- 1.1.2 седмици преди започване на изпълнение на задълженията на засегнатите лица по закона се предлагат съществени изменения по закон, обсъждан и приет в рамките на година и половина. При този подход не са спазени редица изисквания на Закона за нормативните актове (ЗНА), в т.ч. изискването на чл. 26, ал. 1 от Закона за нормативните актове (ЗНА), във вр. с чл. 77 от Административнопроцесуалния кодекс за провеждане на обществени консултации, чл.26, ал.2 (не е предоставен разумен срок за запознаване с промените), отсъстват публикувани на страницата на съответната институция доклади и мотиви за приемането на промените и предварителна оценка на въздействието.
- 1.2. Предлаганите изменения и допълнения противоречат на целите на закона да „допълни и улесни въвеждането на еврото“ и на характера му на технически нормативен акт. Така например темата с „противодействие на увеличаване на цените“ е заложена в редица намиращи се на различен етап от процедурата за разглеждане и приемане законопроекти, касаещи регулиране на отношенията по верига на доставка. **Считаме, че в голямата си част предложените текстове не следва да бъдат включвани в този закон, а да се поставят за предварително детайлно обсъждане със заинтересованите лица, вкл. относно тяхната целесъобразност, съответствие с приложимата нормативна уредба и възможност (вкл. техническа) за реално изпълнение.**
- 1.3. В последната въвела еврото държава – Хърватска - въвеждането не е било обединено с регулации по ценообразуването и/или налагане на таван на цените.

2. Конкретно по петте най-значими в своята прекомерност предложения за изменение и допълнение на ЗВЕРБ бихме искали да обърнем внимание на следното:

2.1. Въведената в чл.15, ал.4 забрана за увеличаване на цени на стоки и услуги от търговците, когато не са налице „обективни икономически фактори“:

- Противоречи на чл.19 от Конституцията, тъй като ограничава свободата на стопанска инициатива;

- Създава огромна неяснота с оглед абстрактната дефиниция на „обективни икономически фактори“, дискрецията на контролните органи да преценяват дали такива са налични и значително разширените правомощия, вкл. санкции в огромни размери и завишени при по-големите търговци в хиляди пъти спрямо първоначалния вариант
- Горното създава риск от дефицити и ще отнеме инициативата на търговците на намалят цените на определени стоки, за да компенсират загубите от неповишени цени, макар за това да има основание, под опасността от превратно правоприлагане от контролни органи и налагане на колосални по размер санкции.
- Изискването не отчита, че развитието на цените е трудно прогнозируем и динамичен процес, обусловен от множество фактори, специфични за бизнес модела на търговията на дребно. Водещи са както доставните цени, така и потребителското търсене, както и средните постигнати продажни цени на съответната категория продукти, свободно място на даден регал, резултати от сензорни-анализи и др. Потребителската цена се формира с оглед на множество компоненти (напр. транспорт, сграден фонд, заплати, брак, ДДС и много други).
- Макар съществуваща и досега, увеличаването на срока на забраната от 1 месец на 1 година и 5 месеца е изцяло непропорционално.

2.2. Предложените промени в **чл. 16** поставят нови изисквания, които в рамките на 2 седмици дори не може да се провери дали са технически изпълними;

2.3. **Дублиращи се правомощия на няколко държавни органи** (например НАП и КЗП относно чл.15, ал.4), на които са предоставени правомощия за императивно и едностранно определяне на срокове;

2.4. Многократното увеличение на **размера на санкциите** (особено за големи търговци за определени нарушения - в хиляди пъти над първоначално предвидените) е изцяло непропорционални и противоречат, наред с друго, на принципите от чл. 49 на Хартата на основните права на ЕС;

2.5. Въведената регулация в **§ 15, ал. (1)** за оправомощаване на Министерски съвет с неопределени по обем и съдържание права за налагане на допълнителни мерки внася значителна несигурност и непредсказуемост за търговците, като нормата би могла да доведе до значителни вреди на бизнеса и да въведе необосновани, необмислени и прибързани мерки. Тези актове подлежат на непрекъснати и бързи изменения за разлика от законовите норми, което ще засили правната несигурност.

Надяваме се позициите на Сдружението за модерна търговия да бъдат възприети и законопроектът да бъде изцяло преосмислен, на основата на детайлна оценка на въздействието и оценка на съответствието му с европейското и българското право.